

'มัตย้อม'สร้างลวดลาย เอกลักษณ์เสน่ห์'พื้นผ้า'

การสร้างลวดลายเพิ่มความโดดเด่นให้กับพื้นผ้า มัตย้อม เป็นอีกเทคนิคที่มียอดฮิต เป็นงานศิลปะที่มีเอกลักษณ์เล่า เรื่องชวนรู้หลากหลายมิติ

อาจารย์ณัทพร ยศยิ่งยง คณบดีคณะเทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพให้ความรู้ พาล้มผัสเสน่ห์ศิลปะมัตย้อมว่า ถ้าพูดถึงศิลปะการให้ลวดลายสีสัน บนพื้นผ้า มีด้วยกันหลายรูปแบบ การมัตย้อมเป็นส่วนหนึ่งของการ สร้างลวดลายบนพื้นผ้า เป็นการสร้างสรรค์ที่แปลได้ตรงตามชื่อ คือต้องมัดแล้วนำไปย้อมจึงเกิดเป็นลวดลาย และลวดลายที่เกิด จากการมัตย้อมจะต่างจากเทคนิคแบบอื่น ๆ โดยจะมีร่องรอยการ มัดด้วยเชือกหรือวัสดุอื่น ๆ มีเส้นสีขาวที่เป็นตัวกำหนดเส้นกรอบ นอกของลวดลาย เป็นเสน่ห์ของงานมัตย้อม

อาจารย์ณัทพร กล่าวอีกว่าถ้าพูดถึงประวัติของการทำผ้า มัตย้อมมีมาช้านาน ลวดลายผ้าที่พบที่มีอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ เป็น ไปตามการสร้างลวดลายให้เกิดความงามของเครื่องนุ่งห่มของตนเอง

และจากที่กล่าวการสร้างลวดลายบนพื้นผ้า นอกจากมัตย้อม ยังมีอีกหลายรูปแบบและถ้าพูดถึงมัตย้อมจะนึกถึงพื้นผ้า โดยถ้า เข้าไปสัมผัสได้ศึกษาจะเห็นถึงความมีเสน่ห์ของศิลปะมัตย้อม

"ผ้ามัตย้อมทำให้ทุกเพศทุกวัยเข้าถึง ได้เห็นสีสัน ลวดลาย การไล่จินตนาการ การออกแบบสร้างสรรค์ลายที่มีความหมาย เป็น เอกลักษณ์ที่มีเสน่ห์ของผ้ามัตย้อม และอีกจุดหนึ่งที่มีความพิเศษ โดยหลังจากการแกะเชือกที่มัดออกจะเป็นคำตอบของลวดลาย จะ

ได้เห็นสีสัน
จินตนาการ

มีความรู้ว่าจะไปทำตามจินตนาการหรือไม่ จะได้ผลงานที่ตรงกับความต้องการ หรือได้ลวดลายที่เหนือไปจากความคาดหมายหรือไม่ เรียกได้ว่าเป็นความมหัศจรรย์ทางความรู้สึก”

ผ้ามัตย้อมยังสร้างสีสันให้กับเสื้อผ้า หากมองแนวโมเดิร์นแฟชั่นหรือเทรนด์แฟชั่น จะเห็นเทคนิคมัตย้อมปรากฏอยู่ในงานแฟชั่น ในคอลเลกชันของดีไซน์เนอร์ อีกทั้งช่วงซัมเมอร์จะเห็นผ้ามัตย้อมเป็นสินค้าที่ได้รับการตอบรับ มีงานมัตย้อมเข้ามาเยอะ จะเห็นการสวมใส่ผ้ามัตย้อมซึ่งมีสีสันสดุดตา สวยงาม เข้ากับบรรยากาศอารมณ์ความสุขความสดชื่น โดยเฉพาะลักษณะของเสื้อ

คณะบดีคณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ อาจารย์ณภัทร ให้มุมมองการสร้างสรรค์ ต่อยอดงานมัตย้อมเพิ่มอีกว่า ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ผ้ามัตย้อม หรือเสื้อมัตย้อมสามารถจะทำขึ้นเองได้ที่บ้าน สร้างสรรค์เป็นงานอดิเรก หรือทำขึ้นเป็น

รายได้เสริม เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เกิดการผ่อนคลาย และความผ่อนคลายยังทำให้เกิดเป็นอาชีพได้ด้วย

นอกจากเป็นการเรียนการสอน ศิลปะยังสามารถนำเข้าสู่ตลาดสินค้า สร้างความนิยมเกิดเป็นสินค้าทางแฟชั่น และอีกจุดหนึ่งการใช้ศิลปะมัตย้อมยังสามารถทำงาน “รีดีไซน์” การออกแบบใหม่ ตกแต่งใหม่ได้ อย่างเช่น เสื้อผ้าที่มีการใช้งานเริ่มที่จะขาดความสดใส หรือต้องการชุดใหม่ “มัตย้อม” เป็นอีกเทคนิคหนึ่งที่สามารถแก้ปัญหาจุดนี้ได้ โดยนำเทคนิคมาปรับประยุกต์ สร้างสรรค์ แปลงโฉมให้กับชุดเสื้อผ้าเดิมเป็นเสื้อผ้าชุดใหม่ ซึ่งเป็นอีกเสน่ห์ของมัตย้อม ช่วยลดค่าใช้จ่าย

“การเกิดลวดลายจากการมัตย้อมมีหลายวิธี ที่ผ่านมามีการ

ศึกษา วิจัย ทดลองการใช้วัสดุที่มีความต่าง
กัน อย่างเช่น ไม้ไผ่ ไม้เชือก ไม้ไผ่ ฯลฯ
วิเคราะห์การสร้างสรรค์ลายว่าเป็นไปในลักษณะ
ใดได้บ้าง ประกอบกับการปักผ้าก่อนการมัด
ซึ่งเป็นอีกเทคนิค ทั้งนี้การปักที่ต่างกัน หรือ
การมัดลายในรูปแบบต่าง ๆ มัดเอียงหรือตั้ง
ฉาก หรือขนาดเส้นด้าย จำนวนรอบการมัด ฯลฯ
ล้วนแต่มีผลต่อการสร้างสรรค์ลายในศิลปะมัตย้อม

อีกทั้งมีอีกหลายรูปแบบที่นำมาสร้างสรรค์
สร้างลวดลายในเทคนิคมัตย้อม ทั้งนี้นำมาทดลองทำซ้ำ
โดยการทำซ้ำจะเป็นการยืนยันว่าสามารถสร้างลวดลาย
แบบเดิมได้ใกล้เคียงกันหรือไม่ โดยสิ่งเหล่านี้เราได้ศึกษา
ทดลอง และนำไปถ่ายทอดมาโดยตลอด

อาจารย์ภัทรเล่าอีกว่าอย่าง Tying เป็นหนึ่งในวิธี
สร้างสรรค์ลาย จะนำผ้ามาจับตรงกลาง จากนั้นรวบผ้าขึ้นนำ
เชือกมาพันมัดให้แน่นก่อนเข้าสู่กระบวนการย้อม เป็นลายที่เหมาะสมจะ
อยู่บริเวณผ้าที่ไม่มีขอบจำกัด สามารถทำได้กับทุกขนาดของผ้า หรือ
สามารถกำหนดตำแหน่งของลายได้ง่าย

ขณะที่ MARBLING หรือลายหินแตกเป็นอีกลวดลายที่นิยม
ลักษณะที่เกิดขึ้นจะเกิดจากการขยี้ผ้า ใช้เชือกหรือหนังยางรัดให้แน่น
แล้วนำไปย้อม ทำขึ้นได้ง่ายโดยสามารถขยี้หรือจับผ้าให้เป็นรูป
ทรงได้หลายจุดที่วางไว้ได้ นอกจากนี้ยังมีในเรื่องสี ซึ่งการให้สีที่
เหมาะสมกับผู้ใช้ก็มีความสำคัญ โดยสร้างสรรค์ได้หลากหลายรูปแบบ
ทั้งการไล่สีตัดกัน โมนโทน หรือใช้สีที่นำมาผสมผสานกัน
แล้วกลมกลืน

สีที่นำมาใช้ย้อมเพิ่มความโดดเด่นให้กับผืนผ้า สามารถ
นำวัสดุธรรมชาติที่มีความหลากหลายของสี สีสัน มาสร้างสรรค์
ไม่ว่าจะเป็นจากใบไม้ ดอกไม้ ฯลฯ นำมาสร้างความงามที่มี
เอกลักษณ์ การมัดย้อมด้วยสีธรรมชาติจะให้สีเอิร์ทโทน สีสันจะคุม
โทนด้วยตัววัสดุ อย่างกลุ่มที่ให้สีแดง ชมพูได้จากไม้ฝาง สีเหลือง
จากขมิ้น ฯลฯ

อีกทั้งมีพืชพื้นเมืองอีกหลายชนิดที่ให้อีสสวย อย่างเช่น ใบ
สัก ใบมะม่วง หรือสีจากสิ่งของเหลือใช้จากในครัว อย่างเช่น
เปลือกหอมแดง เปลือกหอมใหญ่ หรือแม้แต่เปลือกทับทิม ฯลฯ
ต่างก็ให้สีที่มีเสน่ห์ของความเป็นธรรมชาติ

“งานมดขี้มนอกจากเป็นการสร้างลวดลาย ขณะเดียวกัน
เพิ่มสีสันให้กับผืนผ้า นำมาตัดเย็บเป็นเสื้อผ้า นำมาสร้างสรรค์
ผลิตภัณฑ์ได้หลากหลาย ทั้งหมดนี้ หน้ากากผ้า ปลอกหมอน
ประติมากรรมปูนปั้น ฯลฯ หากมีความเข้าใจเรื่องการย้อมที่
เหมาะสมกับเส้นใยก็จะย้อมผ้าได้หลากหลายเพิ่มขึ้น”

จากที่กล่าวมาการสร้างลวดลายมีหลายเทคนิค การย้อม ไม่
ว่าจะเป็นสีเดียวหรือสองสีผสมกัน เป็นการสร้างสีสันให้กับผ้า แต่จะ
ยังไม่เกิดลวดลายซึ่งเทคนิคที่ทำให้เกิดลายคือ การมดขี้มน ซึ่งการ
มดเพื่อกันสีไม่ให้ซึมเข้าไป เมื่อนำไปย้อมก็จะเกิดเป็นลวดลาย

การเพนท์ ใช้สีเพนท์ระบายผ้า โดยเทคนิคนี้ถ้าเขียนลาย
กันสียโดยใช้เทียนจะเรียกว่าบาติก **เทคนิคการทอ และการพิมพ์**
ก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่นำมาสร้างลวดลายให้กับผืนผ้า อาจารย์ณภัทร
กล่าวทั้งท้ายการต่อยอด การสร้างสรรค์ศิลปะมดขี้มนอีกว่าศิลปะ
มดขี้มนสร้างทักษะการเรียนรู้ได้หลายมิติ และขยายผลต่อไปเป็น
วงกว้าง

อย่างในด้านลวดลาย ก่อนจะเกิดความสวยงามปรากฏให้
เห็นจะต้องมีการบวนการคิด การค้นคว้าทดลอง นำเทคนิคต่าง ๆ
มาผสมผสาน เกิดการบูรณาการทักษะ เกิดการสร้างสรรคใหม่ ๆ
เพื่อสร้างเอกลักษณ์ให้กับชิ้นงาน ทั้งยังพัฒนาต่อยอดนำมาเชื่อมโยงกับ
การท่องเที่ยว สร้างเป็นกิจกรรมเชื่อมโยงกับท้องถิ่นให้นัก
ท่องเที่ยวเรียนรู้ ประทับใจ

ศิลปะมดขี้มนสามารถสร้างการเข้าถึงได้ทุกวัย นำมาเป็น
กิจกรรมสร้างความผ่อนคลาย สร้างเสริมสมาธิ หรือนำมา **สร้าง**
เสริมทักษะให้กับผู้สูงอายุ ซึ่งงานมดขี้มนจะช่วยให้ผู้สูงอายุได้ใช้
กล้ามเนื้อ สร้างความเพลิดเพลินขณะทำงานและสร้างความสุข
ความภูมิใจเมื่อเห็นผลงาน ฯลฯ ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นประโยชน์ที่เกิด
ขึ้นจากศิลปะมดขี้มน...

งานกราฟฟิตี้มีเอกลักษณ์ มนต์เสน่ห์.

• **พงษ์พรรณ บุญเลิศ** •